Abdullah Mollaoğlu

Diyarbakır Tutanağı

ÖTÜKEN

Abdullah Mollaoğlu; 1976 yılında İzmir'de doğdu. İstanbul Polis Koleji ve Polis Akademisi'ni (1998) bitirdi. 2001 yılında öykü dalında Yaşar Nabi Nayır Ödülü'nü aldı. Yazı çalışmaları *"Türk Edebiyatı", "Varlık", "E", "Dergah", "Sıcak Nal", "Karşıyaka Karşıyaka"* ve *"Gökbayrak"* dergilerinde yayımlandı. *Merdiven Boşluğu* adlı hikâye kitabı 2012'de çıktı. Emniyet Teşkilatı bünyesinde çeşitli polis merkezlerinde grup amiri ve polis merkezi amiri, ilçe emniyet amirliklerinde bürolar amiri ve ilçe emniyet amir vekili, ilçe emniyet müdürlüklerinde asayiş büro amiri, güvenlik – kaçakçılık ve organize suçlar - asayiş şube müdürlüklerinde ise büro amir yardımcısı ve büro amiri olarak görev yaptı. Bursa ve Diyarbakır'ın ardından halen İzmir'de çalışıyor.

İçindekiler

1/ Allah'ın Diyarbakır'ı/ 9

●

2/ Bu Su Bağdat'a mı Akıyor?/ 14

●

3/ Velhasıl Diyarbakır Su(r)dan İbarettir!/ 20

●

4 / Renk-Ahenk İçinde Suriçi/ 27

●

5/ Diyarbakır Bir Büyük Mabet/ 33

●

6/ Diyarbakır'da Lale Bahçesinde Bir Hintli Baba/ 40

●

7/ Müslüman Diyarbakır/ 44

●

8/ Sevgili(m) Saraykapı/ 48

●

9/ Şu Benim Belediye Başkanı Hallerim/ 53

●

10/ Sereserpe İzlenimler/ 57

●

11/ Türküleşen Diyarbakır Türkçesi/ 62

12 /"Mın Bişo"/ 71

●

13/ Kürdistan'ı Kim İstiyor?/ 75

●

14/ Pe – Ke – Ka/ 84

●

15/ Gaffar Okkan Efsanesi/ 88

●

16/ Diyarbakır'da Polis Olmak/ 96

●

17/ "Hüseyin Şehit Oldu!"/ 106

●

18/ Sev(e)mediğim Diyarbakır/ 114

●

19/ Diyar-ı Bikr'in Kızları/ 122

●

20/ Başı Pasurlu Kulp/ 126

●

21/ İzmir Uçağı / 154

1
Allah'ın Diyarbakır'ı

Diyarbakır adını ilk defa ne zaman duydum?
Kendi kendime sorduğum bu sorunun ardından hafızamı zorlayınca ilkokul yıllarıma uzanıyorum: Yaz mevsimindeyiz. Yıl 1987 veya 88. Okul bitmiş, tatile girmişiz. Çevremizdeki her esnaf ailede görülen teamül bizde de işliyor. Ben de yaz tatilinin önemli bir kısmını çalışarak geçiriyorum.

Çalışma mekânım ise Kemeraltı… Anafartalar Caddesi'nin üzerinde, İkinci Beyler Sokağı ile Veysel Çıkmazı civarında bir yakınımızın işporta tezgâhında çıraklık yapıyorum. Kadın bluzu satıyoruz ve yanımızda komşu tezgâhlar da bulunuyor. Gün boyu yanyana çalışan işportacılar olarak fırsat buldukça birbirimizle sohbet ediyoruz. Sohbetlerin önemli konu başlıklarından biri de futbol... Herkes kendi tuttuğu takım ekseninde yorumlar yapıyor. Bunu yaparken de rakip kulüpleri iğneleyici laflar etmekten geri durmuyor… Kemeraltı'nın uğultusu içinde devam eden o futbol muhabbetlerinden birinde, ismini şu an hatırlayamadığım komşularımızdan birinin aniden sesini yükselttiğini hatırlıyorum. Benden yaşça büyük olan ve bizim gibi kadın kıyafeti satan komşumuz "Bu sene Diyarbakırspor şampiyon olacak!" diyor.

Bunu duyunca diğer esnaf abiler gibi şaşkınlıkla karışık gülüyor ve:

"Olur mu abi öyle şey ya?" diyorum.

Sonra o abinin Diyarbakırlı olduğunu öğreniyorum. Gerçi o yaşa değin kim nerelidir, bilmiş değilim. Hatta merak bile etmiyorum. Düşünün, ilkokul çağındayım.

Evet, böyle oldu. Diyarbakır kelimesi zihin coğrafyamda ilk olarak işte o sıcak Kemeraltı gününde görüldü.

Sonra uzunca bir sessizlik dönemi başlıyor. Diyarbakır yok hayatımda. Sadece, Polis Koleji'nde okuduğum ve askerlik döneminde tanıdığım Diyarbakırlı arkadaşlarımı hatırlıyorum. Hepsi de temiz kalpli, güler yüzlü çocuklar olarak kalmış belleğimde.

Derken Diyarbakır hiç ummadığım bir anda yeniden karşıma çıkıyor… Polis Akademisi sonrası Bursa'da yaşadığım yıllarda "Bursa'ya Veda" isminde bir roman yazıyorum ve İstanbul'daki bir yayınevine götürüyorum. Aradan birkaç ay geçince yayınevince aranıyor ve romanımın ilk elemeyi geçmiş olduğunu öğreniyorum. Konuştuğum editör romanımı bir de Diyarbakır'a, çok güvendikleri bir eleştirmene göndereceklerini, son kararlarını bunun ardından vereceklerini ekliyor. Böylece Diyarbakır'a benden önce romanım gitmiş oluyor!

Sonra birkaç ay daha geçiyor... Romanımla ilgili Diyarbakır'dan olumsuz haber geliyor… Diyarbakırlı o eleştirmen romanımı yayımlanabilir nitelikte bulmuyor. Bu haber sonrasında doğal olarak çok kızıyorum. Hatta öfkeleniyorum. Bununla birlikte aradan yıllar geçtikten sonra yazdığım "romanın" pek çok hata içerdiğinin ve eksiğinin bolca olduğunun farkına varıyorum. Öyle olunca da bu defa -adını öğrenemediğim- o Diyarbakırlı eleştirmene edebiyat dünyasına kötü bir romanla girmeme engel olduğu için minnet duyuyorum!

Derken Bursa'dan iyice sıkılıyorum… Aslında Bursa'yla bir alıp veremediğim yok. Haddizatında güzel bir şehir Bursa. Fakat ben hep İzmir'i özlüyorum. İzmir'e gidemedikçe de Bursa'ya sarıyorum! Bursa'dan İzmir'e

tayin edilme imkânından ise mahrumum. Zira İzmir ve Bursa birinci bölge illeri arasında bulunuyor. Bir birinci bölge ilinden bir başka birinci bölge iline geçmek ise – açıkçası- sağlam torpil gerektiriyor… Öyle olunca ben de önce şarka yani ikinci bölgeye gidip mecburi hizmetimi tamamlamayı, ondan sonra da İzmir'e tayin istemeyi planlıyorum. Bu çerçevede şarka gönüllü tayin için dilekçe veriyorum. Gidişimin kesin olması için de dilekçeye sadece üç ilin adını yazıyorum: Şırnak, Hakkari ve Diyarbakır! Üstelik yolluk parası yani harcırah da istemiyorum.

Şarka gönüllü gitme dilekçesi verdiğimi öğrenen bir arkadaşım hangi şehirleri yazdığımı soruyor. Öğrenince de kaşlarını çatarak:

"Oğlum ne işin var Allah'ın Diyarbakır'ında!" diyor.

Ona:

"Ne yapayım, Bursa'dan gitmem lazım! Orayı yazdım ki kesin yollasınlar!" diye cevap veriyorum.

Ancak o yıl tayinim çıkmıyor. Ben de Bursa'yla cebelleşmeye devam ediyorum.

Neden sonra, Bursa'daki sekizinci yılımın ardından normal şark tayin sıram geliyor. Bu defa beş ilin adını yazıyorum: Malatya, Kahramanmaraş, Yozgat, Kars ve Erzurum… Yazdığım bu şehirler içinde en çok Erzurum'a gitmeyi arzuluyorum. Belki de -o zamana kadar Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Beş Şehir* adlı kitabında geçen dört şehirde de (yani İstanbul, Konya, Ankara ve Bursa) az çok yaşamış olduğumdan- Erzurum'a da giderek bir anlamda Tanpınar'ın izini sürmek istiyorum.

Günler sonra tayinlerin açıklandığı haberini alıyorum. Heyecanla bilgisayarın başına oturuyor ve sicilimi yazdıktan sonra tuşa basıyorum.

Ekran kendini yeniliyor ve karşıma gideceğim şehrin ismi çıkıyor: Diyarbakır!

Şaşırıyorum ve açıkçası tercih formunda isimlerini yazdığım şehirlere gidemediğim için hayıflanıyorum. Bununla birlikte Bursa'dan ayrılıp İzmir'e gitme yönünde yolumun aydınlanmış olmasından da memnunum.

İlişik kesme gününe kadar olan süre zarfında İzmir, İstanbul, Ankara ve Bursa'dan sonra ömrümün "beşinci şehri" olarak karşıma çıkan Diyarbakır'a kendimi alıştırmaya çalışıyorum. Bir bilinmezliğe gidiyor olmanın verdiği farklı duyguları da hissetmiyor değilim.

Sonra günü gelince Ankara'dan uçağa biniyorum. Hayatımın bu ilk uçak yolculuğunun ardından da Diyarbakır'a iniyorum.

Uçağın kapısından dışarıya ilk adımımı attığımda yüzümü yakıcı bir hava sarmalıyor. Merdivenli aracın üzerinde bir an durup etrafa şöyle bir bakıyorum… Havaalanı binası Esenboğa'dakine kıyasla daha küçük. Biraz ileride savaş uçaklarının hangarları görülebiliyor. Askerliğimi havacı olarak yaptığım için bu yapılara aşinayım.

Ardından havaalanından çıkıyorum ve taksimetresi olmayan bir taksiye biniyorum. Şoföre beni Polisevi'ne götürmesini söylüyorum.

Yol boyunca sağıma soluma merakla bakıyorum. Bildik evler, apartmanlar, işyerleri sıralanmış. Trafiğin yoğunluğu dikkatimi çekiyor.

Geçtiğimiz yerlerin "makyajının" biraz bozuk olduğu ise ilk etapta fark ediliyor. Düzensizlik değil bu, başka bir şey… Her şehrin ayrı bir tadı, kokusu, rengi olduğunu hatırlıyorum sonra. Öyle olunca da 'Demek ki burası da böyle' diye düşünüyorum…

Diyarbakır'daki ilk dakikalarımda şehre karşı bir sıcaklık hissetmiyorum. Ama içimde bir soğukluk da duymuyorum.

Gayet güzel tefriş edilmiş olan Polisevi'ne gelip odama yerleştikten sonra yemek için aşağıya iniyorum. İs-

tanbul'dan yeni tayin olmuş bir devre arkadaşımla yemek yerken de yanımıza gelen ve bir yıldır Diyarbakır'da bulunan bir üst devre abimizden Kocaköy diye bir ilçede bir polisin bomba patlaması sonucu şehit olduğunun haberini alıyorum. Türkiye'de yaşayan bir kişi olarak daha önceden yüzlerce defa televizyondan, gazetelerden şehadet haberi duymuş biriyim gerçi. Ancak ilk defa bu türden bir haberi içinde bulunduğum ilden alıyorum.

Ertesi sabah yeni başlayacak arkadaşlarla birlikte hazırlanıp İl Emniyet Müdürlüğü'ne gidiyoruz... Ve henüz Personel Şube'ye giremeden kendimizi şehit meslektaşımız için düzenlenen cenaze töreninde buluyoruz.

Şehidin tabutu önümüzde duruyor. Tabutun arkasında bizler yani yenisiyle eskisiyle yüzlerce Diyarbakır polisi toplanmış bulunuyoruz. Yüzler donuk, dudaklar kıpırtısız… Tabuta bakıyorum… Ardından önce şehidin eşine, sonra da şehidin oğluna bakıyorum.

Hava sıcak. Görevi başındakiler hariç Diyarbakır Emniyeti'nin neredeyse tamamı o anda orada. Ve eminim ki onlar da benim gibi bir tabuta, bir şehit eşine, bir de şehidin oğluna bakıyorlar.

Protokol konuşmaları bitince dua ediliyor. Ardı sıra şehidi uğurluyoruz…

Cenazeyi taşıyan ambulans uzaklaşırken arkadaşlarımla birlikte Müdüriyet'in basamaklarına yöneliyorum.

Ve böylece Allah'ın Diyarbakır'ındaki maceramı başlatmış oluyorum.

2
Bu Su Bağdat'a mı Akıyor?

Diyarbakır maceramın ilk günlerinde şehri bir an önce tanımak isteğiyle sık sık dışarı çıkıyor, dolaşıyordum. Diyarbakır tıpkı İstanbul, Ankara ve Bursa gibi başlangıçta büyük bir bilinmezlik halinde görünüyordu…

İşte o günlerin birinde personelimle birlikte içinde seyir halinde olduğum ekip aracını On Gözlü Köprü'nün başında durdurttum. İçimde, bin yıllık olduğunu öğrendiğim bu köprünün üzerinden ilk geçişimi yürüyerek yapma yönünde bir istek vardı.

Arabadan inip köprünün ortasına gelince Mardin yönüne döndüm. Ardından aşağıya baktım.

Ay ışığı nehrin üzerinde pırıldamaktaydı. Dikkat kesilince ise belli belirsiz şırıltı duyuluyordu.

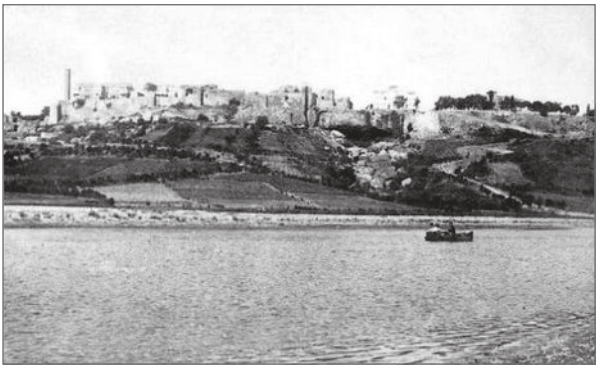
O anda aklıma bir soru geldi:

"Bu su Bağdat'a mı akıyor şimdi?"

Köprüden aşağıya öylece eğilmiş haldeydim ve gözlerimi nehirden alamıyordum. Şırıltı eşliğindeki ay ışığının görüntüsü, sorumun ardından da pırıldamaya devam ediyordu. Dicle'yle ilk tanışmam da böyle gerçekleşiyordu.

***

Sonraki süreçte Diyarbakır'da karakol amiri olarak iki karakolda çalıştım. Bunlar Çarşı ve Dicle Polis Merkezleri'ydi. Ve ne ilginç rastlantıdır ki bu karakolların biri Dicle Nehri'nin bir yanını diğeri de öteki yanını mıntıka olarak

Dicle Nehri'nden Suriçi

edinmişti. Öyle olunca Dicle'yle hep iç içe olma imkânı buldum.

***

Doğrusunu söylemek gerekirse Dicle'yi çok geniş bir nehir olarak bulacağımı ummaktaydım. Bu kadim su yolunu hayalimde hep öyle canlandırmıştım. Fakat Dicle ilk andan itibaren gözüme cılız görünmüştü. Zira Dicle bir Meriç'in, bir Fırat'ın görkeminden yoksundu. Ama yine de suyunun dolu dolu akışına baktığınızda onun kudretli bir nehir olduğunu anlayabiliyordunuz.

***

Ben deniz çocuğuydum. Çocukluğum ve ilk gençliğim İzmir Körfezi'nin dalgalarını seyrederek geçmişti. Bu yüzden ne gölleri ne de nehirleri fazla sevebilmiştim. Fakat Dicle'ye içim ısınmıştı.

İçimin ısınmasına ilk sebep nehrin gezindiği coğrafya olmalıydı. Dicle, Anadolu'nun bağrından çıkıyor, Basra Körfezi'ne dökülüyordu. O güzergâhta onlarca kente can veriyordu. Geçmişte Babil de Dicle'nin suyunu emmişti.

Ve Dicle'yi görür görmez aklıma gelen şehir, yani Bağdat da onlardan biriydi.

Sanırım bundan olsa gerek Diyarbakır'da bulunduğum süre zarfında hep bir kayığa sahip olup bu kayığı Dicle'ye indirerek yol almanın, nehir boyunca sürprizler yaparak karşıma çıkacak olan şehirleri gözlemenin hayalini kurdum. Tıpkı çayda çıra şenliklerinde On Gözlü Köprü'nün ayaklarının dibinden, içi oyulmuş karpuzlara dikilen mumların suya bırakılması gibi usulca yol alıp, sanki karşıma hiç baraj çıkmayacakmış gibi gündüzleri güneşin sıcaklığında geceleri mehtabın aydınlığında seyahat etmeyi arzuladım.

Yolculuk arzusuyla dolduğum o anlarda Dicle gözüme sonsuz bir nehir gibi görünürdü. Bu yüzden çok defa Diyarbakır surlarının en güzel burcu olan Keçi Burcu'na çıkmış ve nehri seyre dalmışımdır. Mardinkapı'da kurulan bir asayiş uygulama noktasından birkaç dakikalığına firar edip nehre uzaktan göz kırptığım da olmuştur.

***

Dicle her ne kadar kıyısından geçtiği kentlere can veriyorsa da aynı zamanda bu nehrin can almaya meyyal halleri de oluyordu. En azından Diyarbakır sınırları içinde kalan kısmının öyle olduğunu bizzat öğrenmiş bulunuyordum. Çarşı Karakolu'nda göreve başladığım ilk gün, On Gözlü Köprü'nün yakınında bir cinayet işlenmişti mesela. Sonra, Dicle'nin yeşerttiği Hevsel Bahçeleri'nde iki cinayet daha oldu. Ve nehrin kıyısındaki Kırklar Dağı'nın yamaçlarındaki yaralama olayları da bu kapsamda sayılmalıydı. Bu haliyle Dicle, özellikle de Hevsel Bahçeleri, şehrin kalabalığından uzakta adeta bir maktel, bir cinayet mekânıydı. İntihar için Dicle'ye atlamayı seçenler ve bir şekilde öldürülüp nehre atılanlar da cabasıydı. Ama bu ölüm kokan olaylara rağmen nedense ben Dicle'nin en çok o parçasını

On Gözlü Köprü, (eski zaman)

On Gözlü Köprü, (yeni zaman)

yani Dicle Üniversitesi Köprüsü'nden başlayıp On Gözlü Köprü'yü takip ederek eski Mardin yolunu sağına alıp ilerleyen o vadiyi sevmiştim.

***

Sonraları Dicle'nin kaynağına, Dicle ilçesine gitmek de nasip oldu. Orada, nehrin kaynağının kıyısında dururken başlangıçta gördüğüm manzarayı ister istemez bir göle benzettim. Bu yüzden yanımdakilere:

"Hangi baraj bu?" diye sordum. Karşımdakinin göl değil de Dicle'nin kaynağı olduğunu öğrenince ise heyecanla gülümsedim.

***

Sonra yolum Eğil'e de düştü. Burada baraj yapımı aşamasında taşınmış olan peygamber türbelerini gördüm. Türbelerin yeni taşındığı tepeye tırmanınca ise karşıma nefis bir nehir manzarası çıktı. Aşağıda kalan kral mezarlarına, nehirde çalışan teknelere, kayıklara sevecenlikle baktım. Ama bütün bu güzelliklere rağmen Dicle'nin sonradan gördüğüm parçalarına Diyarbakır önünden akan parçası kadar ısınamadım. Sanırım biraz da -polisiye tabirle- kendi mıntıkama sahip çıkmaktaydım!

Zaten bundan olsa gerek ki şimdi bile, şu satırları yazarken, kendimi o parçanın içinde, On Gözlü Köprü'nün üstünde hayal edebiliyorum… Aşağıda da Dicle akıyor ve serinliği yüzüme vuruyor.

***

Diyarbakır'da pek çok tarihî eser sevdim. Gönlümde hâlâ her birinin ayrı bir yeri var… Ama bana "İmkân olsa hangisinden vazgeçemezsin?" diye sorsalardı eminim ki buna "On Gözlü Köprü" diye cevap verirdim.

Zira bin yıldır Dicle bu köprünün taştan ayaklarını öpüp okşayarak akıyor ve On Gözlü Köprü, nam-ı diğer Dicle Köprüsü bin yıldır orada, insan ve su birlikteliğinin muhteşem bir anıtı olarak duruyor.

***

Kelimelerin bittiği bu anda hayalhaneme sığınıyor ve gözlerimin önüne şu görüntüyü getiriyorum:

Bir ressam geliyor ve şövalesini Kırklar Dağı'na kuruyor... Ardından tuvalin ortasına önce Dicle'yi yerleştiriyor. Sonra bu Dicle suyunun üzerine bir taç gibi On Gözlü'mü konduruyor. Ardı sıra bir kayığın içinde beni resmediyor. Bense köprünün gözlerinin arasından yol alıyorum... Çünkü gittiğim istikametin beni er ya da geç Bağdat'a ulaştıracağını biliyorum.